

Κυπαρισσόμηλο

Το Πεταλοχώρι ήταν χτισμένο πάνω σε ύψωμα και είχε ημικυκλικό σχήμα. Μερικά σπίτια ξεστράτιζαν προς τη χούνη. Βορειοδυτικά δέσποζαν τα κοντοβούνια. Ο κάμπος συνόρευε στα ανατολικά με το βάλτο κι απλωνόταν προς τα νότια. Περίπου ένα χιλιόμετρο μακριά, περνούσε ο δημόσιος δρόμος κι έκοβε τα χωράφια του χωριού στη μέση.

Η δημοσιά ήταν ανάθεμα και ευλογία. Έφερνε τα νέα και προμήνυε τα επικείμενα. Από εκεί πέρναγαν οι καλοί και οι κακοί. Τώρα κατέφταναν και τα μαντάτα για την πολιορκία της Τριπολιτσάς που είχε ήδη μπει στο δεύτερο μήνα.

Πρόκοβαν οι Έλληνες στον αγώνα τους. Ο εχθρός καρτέραγε βοήθεια από την Υψηλή Πύλη και καθόταν σε αναμμένα κάρβουνα. Αγανακτούσε που οι ραγιάδες σήκωσαν κεφάλι. Η πολιορκία είχε γίνει βραχνάς και για τους Τουρκολάτρες. Αγανακτούσαν και κείνοι με τους ραγιάδες πατριώτες τους που δεν χαμπέριζαν τους ανώτερους και την εξουσία.

Ο κοτζάμπασης, ο Μπερτόλας, ήταν ισχυρός άρχοντας. Είχε σωματοφύλακες και συνήθιζε να σεργιανίζει στη Γούρνα καβάλα στον Μαύρο του. Φορούσε τούρκικα και οι

ραγιάδες τον προσκυνούσαν. Όμως τώρα που η πόλη ήταν πολιορκημένη, έμενε κλεισμένος στο αρχοντικό του σαν το τσακάλι στο κλουβί. Αποφάσισε να φευγατίσει τη γυναίκα του και την κόρη του. Φρόντισε να τις στείλει στο χωριό. Τις ξέβγαλε μια κονταυγή στην πόρτα του Λεονταρίου μαζί με τρεις αρματωμένους καβαλάρηδες που τις συνόδευαν.

Όταν έφτασαν στο χωριό, οι συνοδοί τις βοήθησαν να ξεκαβαλικέψουν. Ξεφόρτωσαν τα πράγματα, τα ανέβασαν στον οντά κι έφυγαν. Η Μαριγώ πρόσεξε που, πρώτη φορά, τα παιδιά δεν την πρόσεχαν. Άλλοτε έτρεχαν να την υποδεχτούν και να θαυμάσουν τα ωραία που φορούσε. Τώρα, μερικά έβγαζαν τη γλώσσα τους κι ένα μάλιστα την φώναζε «Τουρκάλα!»

Η μάνα έπεσε στο στρώμα και δεν σηκωνόταν. Η Μαριγώ πήγε στο παράσιτο, όπου έμενε ο επιστάτης ο κυρ Μήτσος, κι έπαιζε με τα παιδιά του, τη Διαμάντω και το Θοδωράκη. Είχε γεννήσει η σκύλα τους και ντάντευαν τα κουταβάκια. Της είπαν να πάρει ένα. «Είναι όλα μούρλια!» αναφώνησε γοητευμένη. Τα κοίταζε εκστατικά και της ήταν δύσκολο να ξεχωρίσει κάποιο για δικό της.

Την άλλη μέρα η μάνα την κατέβασε στο υπόγειο. Έκλεισε την πόρτα και στάθηκαν στο σκοτάδι. Το αμυδρό φως που έμπαινε από το φεγγίτη διάλυσε σιγά-σιγά τη μαυρίλα. Προχώρησαν και η μάνα σταμάτησε πίσω από το βαγένι. Έδιωξε τις αράχνες με ένα ξύλο, τράβηξε κάτι καντρόνια και βάλθηκε να ξηλώνει τις πέτρες από τον τοίχο ανοίγοντας μια τρύπα. Έβγαλε ένα μεγάλο πουγκί από την ποδιά της κι είπε επιτακτικά: «Μαριγώ, τούτο είν' η προίκα σου. Θα το κρατήσεις κρυφό και θα το δώσεις μόνο στον αφέντη που

θα σε παντρευτεί. Είν' θέλημα του πατέρα σου. Μ' ακούς; Πρόσεξε. Θα κάνεις έτσι που σου λέγω, αλλιώς θα 'χεις την κατάρα μου!» Έχωσε το πουγκί βαθιά στην τρύπα, την έκλεισε πολύ προσεχτικά με τις πέτρες κι έσπρωξε τα καντρόνια στον τοίχο.

Όταν έπεσε η Τριπολιτσία, η μάνα φόρεσε μαύρα και μοιρολόγαγε τον αφέντη της. Έλεγε στη Μαριγώ ότι ο πατέρας είχε πάει στον ουρανό, κι εκείνη στραβολαιμιαζόταν να κοιτάζει περιμένοντάς τον να κατέβει. Μια φορά άκουσε τον επιστάτη να λέει στη μάνα ότι τους έπαιρναν τα χωράφια. «Να πάρουν κείνα που κράταγε με ομόλογα». «Ε, αν γίνει έτσι, κυρά, ξέγραφέ τα». Οι χωριάτες ήταν ακτήμονες. Όμως οι αγάδες τούς έδιναν άδεια να ξεχερσώνουν ένα κομμάτι γης και να το έχουν δικό τους. Αυτά τα χωράφια έβαζαν ενέχυρο στον κοτζάμπαση όταν τους έβρισκαν συμφορές και χρειάζονταν χρήματα.

Η Μαριγώ πέρναγε τον καιρό παίζοντας με τα παιδιά και τα κουτάβια του επιστάτη. Απόκτησε οικειότητα με ένα μαυρόγκριζο που είχε κανελί τράχηλο. Το κανελί χρώμα απλωνόταν στη μουσούδα, στα σκέλια και στις βούλες πάνω από τα μάτια του. Ήταν ζωηρό, πανέξυπνο.

«Αχ και βαχ» η μάνα, μαυροφορεμένη σαν την κουρούνα, πήγαινε συνέχεια στην εκκλησία της Αγίας Τριάδας που ήταν παραδίπλα. Ατένιζε με ευλάβεια και δέος την εικόνα τον αυστηρό ασπρομάλλη Θεό με τα άσπρα ιμάτια, τον ευγενικό και θλιμμένο καστανομάλλη Υιό Ιησού Χριστό, και ανάμεσά τους το Άγιο Πνεύμα «εν είδει Περιστεράς», το πλήθος αγγέλων που πλαισίωνε τις κεφαλές τους. Προσευχόταν γονατισμένη με κατάνυξη και ζήταγε συγχώρεση για

τις αμαρτίες της. Ξεμολογήθηκε στον παπα-Θανάση και πήρε τη Θεία Κοινωνία.

Ο άντρας της την είχε κάνει αρχόντισσα. Είχε απαρνηθεί τους δικούς της για τον έρωτά του και την πλούσια ζωή. Η απάρνηση ήταν ένδειξη αφοσίωσης κι αγάπης που της είχε απαιτήσει ο ίδιος. Ήταν και τιμωρία για τον ανυπόταχτο πατέρα της. Όμως τώρα ένιωθε εκμηδενισμένη με τον αφέντη της στη μαύρη γη και αναθεματισμένο από τους ραγιάδες. Μια μέρα έφερε την Αγία Γραφή κι έβαζε τη Μαριγώ, που είχε μάθει λίγα γράμματα όταν ζούσαν στην πόλη, να την διαβάζει συλλαβιστικά. Ο επιστάτης τής έλεγε εμπιστευτικά ότι οι χωρικοί σήκωσαν κεφάλι και καταπατούσαν τα κτήματα του αφέντη. «Δεν πειράζει», αποκρινόταν άτονα και σκεφτόταν ότι ίσως έτσι να εξιλεώνονταν οι αμαρτίες του άντρα της. Ήταν θλιμμένη, απορροφημένη στα θεία και την άλλη ζωή. Παραμελούσε τον εαυτό της και δε νοιαζόταν για ό,τι γινόταν γύρω της. Άμα την ρώταγε η Μαριγώ για το σπίτι τους στην πόλη, θύμωνε κι έβαζε τις φωνές. Μια φορά τής έκοψε κι ένα γερό χαστούκι λέγοντας: «Να μάθεις να μη ρωτάς!» Είχε αρχίσει να καταρρέει η υγεία της και την φρόντιζε η παραδουλεύτρα.

Όταν ήρθε το μαντάτο για την έλευση του Ιμπραήμ έτρεξαν όλοι στο κοντοβούνι. Εκεί έφτιαζαν κρυσώνες και καταχώνιασαν τα πράγματά τους. Πήγε κι ο επιστάτης ο κυρ Μήτσος τα δικά τους πράγματα. Συνάμα κατέφταναν και οι πρόσφυγες. Μια κοπελίτσα σωριάστηκε μπροστά στο σπίτι τους και δεν έφευγε. Η Μαριγώ πήρε κρυφά το κλειδί, άνοιξε την αυλόπορτα και την έμπασε μέσα. «Ρώτησες τη μάνα σου;» τσίριζε η παραδουλεύτρα. Της έγνεψε με το δάχτυλο να κάνει

ησυχία. Έδωσαν νερό και ψωμί στην κοπέλα κι έπειτα εκείνη κοιμήθηκε μέχρι την άλλη μέρα.

Όταν φώτισε, η Μαριγώ κάθισε δίπλα της και την περιεργαζόταν. Τα μαλλιά της μαύρα σαν του κόρακα το φτερό, το πετσό της μελαψό. Φεγγαροπρόσωπη με μύτη πλακουτσωτή, μεγάλα μάτια και γραμμένα φρύδια. Είχε πάρει τα βουνά τρέχοντας μαζί με τους δικούς της για να σωθούν. Όμως εκείνοι κουβάλαγαν τα μικρότερα παιδιά κι έμειναν πίσω. Τους πρόφτασε ο εχθρός. Όταν ξύπνησε είδε τη Μαριγώ που της χαμογέλαγε. Χαμογέλασε και κείνη και τα μάτια της βούρκωσαν. Την έλεγαν Γαρουφαλλιά και θα ήταν κάνα δυο χρόνια μεγαλύτερη από τη Μαριγώ. Ανασηκώθηκε στο στρώμα και το πρόσωπό της συσπάστηκε από τον πόνο. Τα πόδια της είχαν γίνει νταούλι. Η Μαριγώ έφερε μια βελόνα και βοήθησε να βγάλουν τα αγκάθια και να αλείψουν τις πληγές με λάδι. Έπειτα ξέπλεξε τις χοντρές πλεξούδες και τα μαλλιά χύθηκαν στις πλάτες της Γαρουφαλλιάς. Της τα χτένισε και τα ξανάπλεξε.

– Να χτενίσω κι εγώ τα δικά σου;

Χαμογέλασε και της έδωσε την τσατσάρα.

– Είσαι σγουρομάλλα και κοκκινομάλλα.

– Δεν μ' αρέσουν. Λένε ότι είναι γρουσουζικά τα κόκκινα μαλλιά.

– Α μπα! εγώ δεν το πιστεύω.

Η Μαριγώ έφερε έναν στρογγυλό καθρέφτη. Έσμιξαν τα κεφαλάκια τους και κοιτάζονταν στο γυαλί. Η Μαριγώ ήταν ανοιχτόχρωμη με καστανά μάτια.

– Εσύ 'σαι πιο όμορφη με τα μαύρα μαλλιά.

– Όχι. Εσύ 'σαι, η ομορφότερη του κόσμου! ...